

RESURSE ELECTRONICE CREDIBILE PENTRU PROCESUL DE STUDII ȘI CERCETARE

CREDIBLE ELECTRONIC RESOURCES FOR THE STUDY AND RESEARCH PROCESS

RODICA AVASILOAIE¹,

lector universitar,

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

CZU 002:004.738.52

025.4.036

Ne propunem abordarea practică și teoretică a subiectului privind resursele electronice credibile pentru procesul de studii și cercetare în contextul creșterii/dezvoltării tehnologiilor informaționale, a abundenței de resurse fake news și a insuficienței controlului asupra calității conținuturilor. Împărtășindu-ne experiența și abilitățile vom putea demonstra că aplicarea tehnologiilor digitale în științele umanistice și sociale este accesibilă tuturor cercetătorilor dispuși să studieze, să analizeze, să reflecte, să publice și să facă schimb de opinii. Multitudinea de documente și varietatea acestora ne obligă să facem o selecție riguroasă a resurselor utilizate. De asemenea, este important să avem competențele necesare (inclusiv digitale) pentru a căuta, regăsi și utiliza corect informația.

Cuvinte-cheie: resurse electronice, resurse credibile, studii, cercetare, tehnologii informaționale

We propose a practical and theoretical approach to the subject on credible electronic resources for the study and research process in the context of the growth / development of information technologies, the abundance of fake news resources and insufficient control over the quality of the contents. By sharing our experience and skills we will be able to demonstrate that the application of digital technologies in the humanities and social sciences is accessible to all researchers willing to study, analyze, reflect, publish and exchange views. The multitude of documents and their variety obliges us to make a rigorous selection of the resources used. It is also important to have necessary skills (including digital) to search, find and use information correctly.

Keywords: electronic resources, credible resources, studies, research, information technologies

Introducere

Astăzi reiterăm faptul că la nivel global, național și local calitatea educației și cercetării este esențială și facilitează, condiționează obținerea progresului. Implementarea integrală a celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) trasate în cadrul *Agendei 2030 de Dezvoltare Durabilă*, aprobată de cele 193 de state-membre ale ONU, include obiectivul esențial (nr. 4) – *Educația de calitate – garanțarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți* [1]. Realizarea acestui obiectiv va permite accelerarea dezvoltării altor priorități, îndeplinirea misiunilor, găsirea soluțiilor, rezolvarea problemelor, depășirea provocărilor cu care se confruntă omenirea.

Studiul actual se bazează pe experiență, documentare, metode de căutare și regăsire, analiză. Schimbarea designului informațional, a infrastructurii informaționale, creșterea și modificarea necesităților membrilor comunității academice, precum și a membrilor societății, dezvoltarea resurselor informaționale în concordanță cu schimbările tehnologiilor informaționale influențează direct procesul de studii și cercetare.

Tendențele informaționale sunt influențate de mediul academic instituțional, național, și internațional, de mediul economic, social, politic, al tehnologiilor; mediul editorilor/difuzorilor de resurse informaționale, piața muncii etc.

Activitatea de studii și cercetare este concentrată pe dezvoltarea profesională, pe noi competențe și abilități, pe utilizarea eficientă și corectă a resurselor informaționale tradiționale și electronice. Cer-

¹ E-mail: rodica.avasiloaie@gmail.com

cetătorii sunt flexibili, în schimbare, conform priorităților în știință și inovații, promovând valorile umanității, descoperirile științifice, utilizând informație variată, relevantă sub diferite forme.

În contextul economiei mondiale bazată pe cunoaștere cercetătorii își propun:

- asigurarea paradigmei actuale: educație, cercetare și inovație;
- dezvoltarea resurselor informaționale conform programelor de studii și cercetare;
- participarea la formarea profesională de excelență cu promovarea rezultatelor și impactul cercetării la nivel internațional;
- servicii și produse informaționale competitive în format tradițional și electronic;
- utilizarea repozitoriilor instituționale/arhivelor digitale (în calitate de deponent și utilizator);
- accesarea sistemelor integrate de bibliotecă;
- crearea resurselor informaționale proprii;
- utilizarea eficientă a resurselor informaționale;
- însușirea Culturii informației;
- dezvoltarea competențelor digitale;
- continuarea utilizării noilor oportunități pentru a dovedi valoarea cercetării.

Contextul legal al studiului actual: Strategia de dezvoltare a culturii „Cultura 2020”, Programul național de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020, Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020”, Legea cu privire la dreptul de autor și drepturile conexe, Codul educației, Codul cu privire la știință și inovare, Politica Accesului Deschis, Recomandarea (UE) Comisiei din 25 aprilie 2018 privind accesul la informațiile științifice și conservarea acestora, altele.

Credibilitatea și evaluarea resurselor electronice

Un criteriu-cheie pentru calitatea cercetării este credibilitatea. Ne vom axa pe credibilitatea resurselor electronice. De ce?

Pentru că:

- Utilizarea resurselor informaționale credibile este esențială pentru studii și cercetare
- Resursele electronice evaluate calitativ conform cerințelor academice sunt un imperativ al cercetării
- Dezvoltarea competențelor în cultura informației este un obiectiv actual și inevitabil pentru toți
- Ultimele observații și cercetări (ex. Elsevier) confirmă faptul că tehnologiile informaționale/resursele electronice sunt în dezvoltare spectaculoasă și ne provoacă la noi proiecte/acțiuni.

Deci, credibilitatea resurselor informaționale, caracterul, actualitatea, calitatea acestora sunt întocmai expresia prioritară a cercetării. Credibilitatea este un element de autoritate cognitiv, deoarece implică o relație de influență a gândirii, o „influență aleasă”, așa cum este definită de autorul Wilson [2]. Este important să reținem că relevanța documentului este un concept complex și se află în strânsă legătură cu necesitățile de informare și depinde de context și obiectivele cercetării.

Pentru a stabili credibilitatea informației e nevoie de evaluarea acesteia. Criteriile de bază de evaluare: valoare; autoritate; acoperire; obiectivitate; actualitate; conținut; scop; etică. Totodată evaluarea cuprinde următoarele elemente:

- Tipul sursei
- Sursă credibilă
- Cine e autorul?
- Utilizarea citatelor
- Utilizarea referințelor bibliografice
- Limitele cronologice
- Limbajul utilizat
- Respectarea cerințelor scrierii academice în domeniu

Fig. nr.1. Fake news vizavi noutăți adevărate

Sursa: Biblioteca Universității din New York: <http://guides.nyu.edu/fakenews>

Cel puțin trei aspecte conferă evaluării informațiilor o complexitate intrinsecă: - în primul rând, este o operațiune care combină mai multe dimensiuni: culturală, socială, politică, cognitivă, tehnică, disciplinară și info-documentară, desigur. [3, p.35]. De asemenea, reducerea operațiunii de evaluare a informațiilor numai la componenta sa documentară ar fi o tratare incorectă, deoarece evaluarea informațiilor implică relația unui individ cu lumea și trebuie să ținem seama de această multidimensionalitate; apoi, multiplicitatea parametrilor: cel puțin patru seturi de parametri-cadru țin să determine resursele și operațiunile de evaluare a informațiilor:

- publicul, cu multe criterii de diferențiere: vârstă, nivel de educație, situație profesională și socială, domeniu de specialitate, grad de expertiză, cultură de origine etc (de exemplu: profesioniștii din domeniul informației vor evalua informația mai bine; indienii și americanii vor avea practici diferite de evaluare etc.);
- contextul în care se produce evaluarea; evaluarea unei resurse pentru munca universitară de cercetare va fi total diferită decât informațiile practice privind activitatea de loisir. Necesitățile informaționale, obiectivele de cercetare, sarcinile informaționale, filtrele vor varia foarte mult;
- suportul informațional: element esențial, prin care putem diferenția obiectele informaționale evaluate. Ce tip de resurse? - mass-media sau o bibliotecă, o galerie de artă? și instrumente de acces (motoare de căutare – Google etc, metamotoare – Scour, o bază de date, rețele sociale etc.)
- informația în sine, ale cărei variații sunt multiple, în funcție de disciplină/domeniu, surse consultate, tip de informații (presă, autori, lucrări științifice etc.).

Exploatarea maximală a resurselor în baza unor instrumente moderne, cu noi competențe, noi tehnologii asigură calitatea proceselor de studii și cercetare. Fiecare profesor/cercetător trebuie să se asigure de calitatea și credibilitatea surselor utilizate.

Pe de o parte, există criterii pe care le putem numi „obiecte”, deoarece acestea se aplică, în mod specific, pe componenta unei resurse, inclusiv sursa, autorul, conținutul, prezentare și utilizare; fiecare dintre aceste „obiecte” poate face obiectul unei evaluări diferențiate și principalul lucru aici este să știi să le identifice și să le distingi.

Pe de altă parte, există un set de patru criterii, pe care le calificăm drept „transversale”, pentru că ele se aplică tuturor componentelor unei resurse: credibilitate, autoritate cognitivă, calitatea informațiilor și relevanța. Aceste patru noțiuni formează, în opinia noastră, baza conceptuală, practică și metodologică a evaluării informațiilor [3, p. 36].

Diversitatea resurselor informaționale

Deși resursele informaționale tipărite rămân a fi importante, resursele digitale sunt în ascensiune și acoperă segmentul ce ține de operativitate. Studiul nostru face referire la diverse resurse naționale/

internaționale credibile on-line. Merită menționat faptul că integrarea tuturor tipurilor de surse și, în primul rând, a informației tipărite și a celei digitale, în ciuda diversității formale, devine, poate, cea mai importantă misiune contemporană a structurilor infodocumentare.

Proiectele de digitizare includ componenta retrospectivă. Pentru a asigura accesul, promovarea resurselor, dar și pentru a conserva patrimoniul național au fost inițiate proiecte naționale de anvergură. Un proiect de acest gen a fost realizat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova – în cadrul programului *Memoria Moldovei* – Biblioteca Națională Digitală *Moldavica* (<http://www.moldavica.bnrm.md>).

Continuăm să urmărim diversitatea surselor în profunzime în baza unor resurse de referință. O sursă credibilă în domeniul culturii este buletinul informativ de informare și documentare *Cultura în Moldova* elaborat de BNRM (<http://www.bnrm.md/index.php/publicatii/bibliografii/13-publicatii/bibliografii/18-cultura-in-moldova>). Pentru a urmări producția editorială din Republica Moldova, publicațiile curente și retrospective putem consulta *Bibliografia Națională a Moldovei* - <http://book-chamber.md/publicatii/bibliografia-nationala-a-moldovei/> realizată de către Camera Națională a Cărții.

Publicațiile din domeniul artelor sunt reflectate în bibliografia *Arta Moldovei*, elaborată de Biblioteca Științifică a Academiei de Științe a Moldovei A. Lupan. Link-ul: http://bsclupan.asm.md/src/user-files/src/bibliografii/arta_moldovei. De asemenea, putem oferi exemple concrete, relevante în domeniul artelor prin publicațiile elaborate de către Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice – biobibliografii: *Veniamin Apostol*, *Gleb Ciaicovschi-Mereșanu*, *Mihail Muntean*, *Vladimir Axionov*, *Elena Mironenco*, *Ghenadie Ciobanu*. În curs de apariție sunt bibliografia *Publicațiile muzicologice ale profesorilor AMTAP* și lexiconul bibliografic *Mari dramaturgi*.

Accesând catalogul internațional *Worldcat* (<https://www.worldcat.org>) găsim localizarea publicațiilor profesorilor noștri în colecțiile altor biblioteci din lume (exemplu: manualul de *Armonie* de Galina Cocearova și Victoria Melnic – în Biblioteca Congresului), iar prin intermediul link-ului <http://primo.libuniv.md/> descoperim catalogul partajat al celor mai mari (7) biblioteci universitare din Chișinău.

Cea mai mare bibliotecă electronică cu resurse științifice din Republica Moldova este ibn.idsi.md (<https://ibn.idsi.md/ro/despre-IBN>) creată de IDSI.

Repozitoriile Instituționale/arhivele electronice ocupă tot mai mult spațiu în mediul online academic. Instituțiile de învățământ și-au elaborat și înregistrat Politica Accesului Deschis. Politica AD a AMTAP o găsiți aici: <http://amtap.md/wp-content/uploads/2019/06/Politica-Accesului-Deschis-aprobata.pdf>. Repozitoriul Instituțional al AMTAP (<http://repository.amtap.md:8080>) include rezultatele cercetărilor didactice și științifice ale instituției și are o structură bine dezvoltată.

O altă sursă credibilă bibliografică este catalogul on-line OPAC al bibliotecilor (online public access catalog). Exemplu: <http://catalog.lib.amtap.md/> care va reflecta cele circa 200000 de documente din Biblioteca AMTAP.

O prezență vizibilă o constituie revistele științifice înregistrate în bazele de date naționale și internaționale. Exemplu: revista științifică a AMTAP *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică* este reflectată în DOAJ, Central and Eastern European Online Library (CEEOL) și ICI World of Journals (Index Copernicus IC).

Acces la baze de date internaționale

Ca produse relevante informaționale, care răspund operativ necesităților cercetătorilor, menționăm bazele de date bibliografice și bazele de date cu textul integral (full text). Exemple de baze de date valoroase multidisciplinare: Cambridge Journals Online (<https://www.cambridge.org/core>), Francis & Tylor (<http://www.tandfonline.com/>), Sage Research Methods (<http://methods.sagepub.com/>), Wiley Online Library (<https://onlinelibrary.wiley.com/>), Hinari (<http://www.who.int/hinari/en/>). Drept model de credibilitate și a înaltei calități informaționale științifice servește baza de date elaborată de universistăți *Digital Commons Network* (<http://network.bepress.com/>).

Componente indispensabile ale cercetării sunt bazele de date bibliometrice: Web of Science, care include domeniul artelor (<http://access.webofknowledge.com>) și Scopus (www.scopus.com) - baze de date cu licență. O prioritate absolută prezintă bazele de date, bibliotecile electronice, site-uri cu acces deschis (ex.: <https://scholar.google.ro>, gallica.bnf.fr, <https://europa.eu/european-union>).

Resursele electronice se diversifică, se personalizează, se dezvoltă rapid în mod firesc, dar și sub presiunea Accesului Deschis și a Științei Deschise.

Interconectarea resurselor printr-o singură interfață a fost posibilă datorită protocolului de schimb Z 39: 50, legarea datelor bibliografice de variantele full-text ale documentelor. Orice profesor, sau cercetător, care accesează datele bibliografice, poate face căutare: după autor, titlu, domeniu, după anumite cuvinte cheie, subiect etc

Pentru a naviga cu succes în spațiul informațional, a structura corect informația, cercetătorul trebuie să aibă un minim de noțiuni fundamentale despre documentare, să cunoască instrumentele și tehnicile de lucru ca o condiție importantă pentru cercetare. De asemenea, trebuie de respectat aspectul etic, securitatea datelor și dreptul de autor. O asistență informațională indispensabilă o oferă bibliotecarii calificați, în continuă dezvoltare profesională.

Rețele sociale specializate în cercetare

Rețelele sociale devin treptat o parte integrantă a profilului unui cadru didactic/cercetător universitar. Imaginea cercetătorului în noile tehnologii devine tot mai prezentă.

La aceasta contribuie două influențe: pe de o parte, dezvoltarea rețelelor sociale dedicate special cercetătorilor universitari și, pe de altă parte, o cerere tot mai mare de prezență a cadrelor universitare în afara mediului lor profesional [4, pp.37-53].

Rețelele sociale dedicate exclusiv cercetării s-au dezvoltat recent. Academia.edu, lansată în 2008, este o rețea socială pentru savanți care le permite acestora să-și împărtășească munca, să măsoare impactul și să urmărească cercetarea altor utilizatori în funcție de interesele lor personale. Academia.edu are mai multe merite: site-ul este destul de ușor de utilizat, indexarea sa pe Google este excelentă și face posibil să dezvolte legături cu alți cercetători și să facă cunoscute cercetările dincolo de cercurile sale profesionale obișnuite. Ca orice rețea socială, aceasta oferă, în mod incontestabil, o serie de oportunități care nu ar fi fost posibile în urmă cu un deceniu.

În același an a fost fondată ResearchGate (<https://www.researchgate.net/>). ResearchGate funcționează pe același principiu ca și Academia.edu: utilizatorul creează un profil gratuit, detaliază interesele sale.

Concluzii

Succesul, performanța, evoluția și dezvoltarea în educație și cercetare le vom obține prin perseverență și informare calitativă/relevantă, colaborare și adaptare la tehnologiile informaționale în plină dezvoltare. Acest studiu prezintă unele aspecte pentru îmbunătățirea credibilității în cercetarea calitativă. Ne propunem să continuăm să găsim și să analizăm noi relații între sursele de informare relevante și procesele de învățare și cercetare, să evaluăm dinamica câmpului informațional.

Cu certitudine, și prezentul articol este o sursă credibilă pentru studii și cercetare.

Referințe bibliografice

1. Objectifs de développement durable [online]. In: ONU [site]. [accesat 14 noiem. 2019]. Disponibil: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/fr/education/>.
2. WILSON, Patrick. *Second-hand knowledge: an inquiry into cognitive authority*. Westport CT: Greenwood Press, 1983.
3. SERRE, Alexandre. *Evaluation de l'information: l'impossible méthodologie?* [online]. [accesat 14 noiem. 2019]. Disponibil: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01112631/document>.
4. CAVALIÉ, Étienne, CLAVERT, Frédéric, LEGENDRE, Olivier. *Expérimenter les humanités numériques*. Montréal: Presses de l'Université de Montréal. DOI : 10.4000/books.pum.11091 [online]. [accesat 14 noiem. 2019]. Disponibil: <https://books.openedition.org/pum/11098#text>.